

Ali məktəb haqqında.

BU IL MAJBN 15-DƏ ALI MƏKTƏB İŞÇİLƏRİNİN BİRİNCİ
YMUM ITTİFAQ MYŞAVİRƏSİNDƏ V. M. MOLOTOV
JOLDAŞN NITQI

Joldaşlar, izn verin Sizə, ali məktəb işçilərinin birinci Ymum Ittifaq myşavirəsinə və Sizin şəxsinizdə bytyin ali məktəb işçilərinə və sovet studentlərinə partiyanyın Mərkəzi Qomitətinin və Ittifaq Xalq Qomissarları Sovetinin, bolşevik salamyıñ jetirim. (Gurultulu alqışlar. «Jaşasın bejyk myəllimimiz Stalin joldaş, ural! Jaşasın bolşevik partiyası! Jaşasın Stalin joldaşın sədaqətli silahdaş Molotov joldaş!» səsləri jyksəlir, gurultulu alqışlar).

I. SSRI-də ALI TƏHSİLİN İNKİŞAF

Joldaşlar, bizim ali məktəb indijədək öz inkışafında çox myhymm dəvır kecinşdir. Ali məktəb sovet hakimiyyəti zamanı iirmi dərs ili kecirmişdir. Kəcən son on il ərzində biz ali məktəbi kəkündən, jeniden qurmuşuq.

1928-çi ildə ali məktəb məsələsi ən bejyk sijasi vəzifələrdən biri kimi bizim qarşymızda durdu. Bu, burzua mytəxəssisləri lagerindən olan şaxtı zijancılar ifşa ediləndən sonra ajdın oldu. O zaman sovet ölkəsinin texniki qyvvelərlə ymumijjətlə hələ nə qədər zəif olduqu, burzua təşirinin hələ nə qədər çanlı olduqu, kəhnə mytəxəssislər icərisində xarici agentlərin işinin nə qədər geniş olduqu və o zaman bizim jeni, əsl sovet mytəxəssisləri qadrlar cəhətdən neçə joxsul olduqumuz xysusi qyvve ilə aşkara cəxəb.

Başqa myhymm işlərdə olduqu kimi Stalin joldaş 1928—29-cu illər ərzində ali məktəblərin və ali texniki məktəblərin jeniden təşkil edilməsinin də başlıca təşəbbyscysy oldu.

Bolşevik partiyasynyın Mərkəzi Qomitəti bu məsələ ilə yaxından məşqul olmalı idi. Bunun nəticəsində ali məktəblərimizin şəbəkəsi və bu məktəblərdə oxujanların sayı xejli artdı. Texniki və başqa ali məktəblər, qadr hazırlıq ilə bilavasitə maraqlı olan xalq qomissariatlarına verildi. Ali məktəblərdə oxujanların həjəti birinci növbədə fəhlə simfinin balalar hesabına xejli jeniləşdi. Ölkənin içtimai həjətinə ali məktəbin məvqei xejli jyksəldi. Ali məktəb sovet dövlətinin jeni tələblərinə myvafiq olaraq ajaq qalxdı.

Sizin myşavirə ilə bir momentdə jəqəşmişdir ki, bu zaman biz, artıq, ali məktəblərin jeniden təşkilinin əsasən qurtardıqyny deyə bilərik. Ölkəmizdə ali məktəblər qurulmuşdur. İş jalnız ali məktəblərin sayında və bu məktəblərdə oxujanların sayında dejildir, iş jalnız təhsil proqrammalarynyın, planlarynyın və sairənin jeniləşdirilməsində, dejildir. Ali məktəblərin jeniden təşkili əsasən, başa çatdırılmışdır, o mə'nada başa çatdırılmışdır ki, indi onlar sosializm quran dövlətin ehtiaclarına myvafiq olaraq qurulmuşdur.

Bu, o demək dejil ki, ali təhsil sahəsindəki vəziyyət bizi tamamilə kifajətləndirmişdir və bu işdə bizim bejyk neqsanlarymız joxdur. Əksinə,

biz bu neqsanlardan hələ danışmalı olaçaq. Lakin indiki ali məktəblər sovet hakimiyyətinin birinci illərində və hətta on il bundan əvvəl olan ali məktəblər deyildir. Bytəvlykdə ali təhsilimiz texniki və hərbi, pedaqogika və medisina, habelə digər ali məktəblərimiz gətirylərsə bu iş artıq elə təşkil edilmişdir ki, sovet dövlətinin bytyn ən myhyum tələblərini əsasən edəyir. Bir çox neqsanlar göstərmək çətin deyildir və istəsəniz ali təhsilimizin bəzi sahələrində işin tam pozulması hallarını göstərmək olar. Ali məktəb işçilərinin Ymum Ittifaq myşavirəsi də elə onun ucyn qaydylmışdır ki, bu neqsanlara qarşı həqiqi surətdə, bytyn enerji və mytəşəkilliklə mybarizə aparılmasına kəmək edə bilsin. Sizin vəzifəniz onunla jyngylləşir ki, ali məktəblərin əsaslarının şəbəkəsi qurulmuş, bytyn ali təhsil işləri Sovet Ittifaqına lafıq vys'ət alınmış və bizdə ali məktəbin gələcək inkisafı ucyn, ali təhsilin tərəqqisi ucyn lazımy plan hər şey vardır.

Bizim ali məktəbin vəziyyətini qapitalist dövlətlərinin ali məktəblərinin vəziyyəti ilə myqajisə etsəniz SSRI xərinə bəyjk fərq olduqunu gerəkçəsiniz. Qapitalist dövlətlərində və Sovet Ittifaqında ali məktəblərin myqəddərətəny, hər bir başqa bəyjk içtimai hal kimi iki dnyjany—qapitalist və sosialist dnyjany—nykışafındakı əsas fərq əks etdirir. Qapitalizm ölkələrində ali məktəb ağır bəhrən və dyşynlyk devry kəcirir. SSRI-də iş başqadır. Bizdə vəziyyət bunun əksinədir.

Qapitalist ölkələrində ali məktəb haqqında mətbuatın son mə'lumatları əlaq. Ali məktəblərdə oxuyanların sayı haqqında belə bir mənzərə gəyryk: Fransada və Germanijada—hərəsində 74 min, Italijada 73 min, Bəyjk Britanijada (Metropolijədə) 61 min. Jevropanyn «bəyjk dövlətlər» adlanan bu dövlətlərin 4-də ali məktəblərdə oxuyanların ymumi sayı 270 min nəfərdir. Bunu da əlavə edək ki, Japonijada ali məktəblərdə oxuyanların sayı 146 min nəfərdir. Beləliklə Germaniyanın, Italiyanın, İngiltərənin, Fransıyanın və Japoniyanın ali məktəblərində oxuyanların ymumi sayı 400 min nəfərdən bir az artıqdır. Bunu SSRI-dəki vəziyyətlə myqajisə edin. Ali məktəblərdə 550 min oxuyan olan təkçə Sovet Ittifaqının studentlərinin sayı Jevropanyn bəyjk dövlətlərinin Japonija ilə birlikdə bytyn ali məktəblərin studentlərindən coxdur (alqışlar). Bu vəziyyətlə ıftixar etməyə bizim haqqımız vardır. Sovet Ittifaqının fəhlə sinfi, kəndliləri və intelligensiası onunla ıftixar edə bilərlər ki, bizim ali məktəb jyksək inkışaf səviyyəsində durur, fəhlə-kəndli dövləti bu işin qajıybına, ehtiramla burzua dövlətləri ucyn myjəssər olmajaçaq dərəçədə qalır (alqışlar).

Bu da sizə mə'lumdur ki, son illərdə ali məktəblərin və bu məktəblərdə oxuyanların sayının artması deyil, azalması bir sıra burzua dövlətləri ucyn xarakterikdir. Burzua ölkələrində ali məktəb, əməkçilərə nəinki myjəssər deyil, bəlkə o, bir çox hallarda hətta kəcən illərə nisbətən tənəzzyl edir:

Buna baxmajaçaq bytyn burzua ölkələrində alimlər arasında işsizlik artır. Bu yalnız Jevropaja deyil, Ameriqaja da aiddir. Intelligensija əməjinin artıq elə sahələri vardır ki, burada ali təhsili olan mytəxəssislərin jarıbı işsiz və çox vaqt təminatlı bir parça cərəksiz qalır. Axtarın gerək bizdə işsiz alim, işsiz mytəxəssis tapa bilərsinizmi! Hər kim, bizdə işsiz alim tapardysa ona mykafat yerərdik! (Alqışlar. Gyləmə). Bizdə vəziyyət əksinədir. İndi sovet ali məktəbi hər il jyz minə qə-

dər mytəxəssis buraxır və bir çox iş sahələrində mytəxəssislərə jənə də bəyjk ehtijaçymız vardır. Bizim şəraitdə «Alimlər işsizliji» sözy—aqyla gəlməz bir sözdyr.

Bələ də dejiirlər ki, qapitalist ölkələrində alim adamlar aqır işsizli-jin çəzəşnə ona görə cəkirlər ki, onların bir coxu hazırkı qapitaliz-min reaqsionluqunu və çyryklyjyny uzun zaman başa düşə bilmirlər. Bu fikirde həqiqətin nişanəsi vardır. Burzua cəmiijətinin alim və mytə-xəssisləri varlı təbəqələrdən, burzua və xərda burzua siniflərindən cə-xanlardır. İndi bu cəmiijətdən, jaxşş, qabaqcıl, içtimai tərbiyə gezlə-mək olmaz. Buna görə də burzua və xərda burzua intelliğentləri cox vaqt, qapitalizm quruluşunun artıq vaqtı kecdijini başa dysmək qabili-jətinə malik olmamaqla fərlənilirlər. Onların bir coxu bu quruluşdan jə-pəşməqdə davam edir, bu quruluş isə onlara, alimlər arasında işsizlijin artması ilə aqır muzz verir. Lakin burzua ölkələrində fəhlələrin və bir cox kəndlilərin zehmində qapitalizmin revoljusion inkarı fikri daha artıq kök salırsa, intelliğensijanın get-gedə daha bəyjk qismi və birinci nəv-hədə demoqratik təbəqələrdən olan qismi də, mytləq bu jol ilə gətmə-lidir.

Demək olar ki, artıx bir cox ölkələrdə qapitalizmi fəhlə sinfi içərisində özünə bərləşməz düşməni qazanmışdır. Jalnız fəhlələr içərisində dejiil, kənd-lilər içərisində, xərda qulluqular içərisində, qustarlar içərisində də na-razı adamların sağı artır. İntelliğent pəşələrindən olanlar, myəllimlər, həkimlər, inzenerlər, aqronomlar, professorlar, jazıçılar və alimlər içə-risində də narazı adamların sağı artır. Burzua ölkələrində get-gedə daha cox adam, o çümlədən cəmiijətin imtijazlı təbəqələrindən alimlər, intelliğensija-içərisindən cəhmş adamlar gəryb anlaşırlar ki, qapitalizm qulturanın inkişafını, elmin inkişafını təmin etməyə daha qadir dejiil-dir, tərəqqi işinə xidmət etməyə qadir dejiildir. Bu adamlar öz nəzərləri-ni biza tərəf çevirirlər. Lakin qapitalizmin, tərəqqi işinə xidmət etməyə qadir olmadıqını gəryb anlamaq azdır, kökündən çyurməkdə olan ha-zırkı qapitalizmin doqurduqu faşizmin təhlükəsini də anlamaq azdır. Qapitalizmdən jeni quruluşa jol tapmaq da lazımdır. Bax həmin bu, So-vet İttifaqına, bizim işimizə, bizim qultura quruluşumuza, SSRI-də tex-niğanın və elmin inkişafına maraq ojadır. Bizi əjrenirlər, qapitalizmə qarşı öz tənqidlərini və jeni cəmiijət qurmaq jollarını bizim timsalı-mızda joxlaşırlar. Bunların hamısı jalnız bizim ölkənin əfkari-ymumij-jəsi qarşısında dejiil, bytyn progressiv bəşəriijətin əfkari-ymumij-jəsi qarşısında da yzərimizə məs'ulijət qojur (gurultulu alqışlar).

II. ZAMANAMIZDA ALI MƏKTƏBİN HƏLLEDİÇİ VƏZİFƏSİ

Sizin myşavirədə ali məktəbimizin nəqsanlarından cox danışıldı. Bu isə doqrudur. Bu nəqsanlar az dejiildir. Ali məktəbə olan tələblərimiz artıqca bu nəqsanlar bizim üçyn daha ajiyn olur, bu tələblər isə artır və jənə artmaqdə davam edəcəkdir.

Dövlətin bəyjk tələblərinə myvafiq olanaq ali məktəblərin qydrətli şəbəkəsini qurmaqla barabar biz bu işdə lazımi qajda jaratmaqdan hələ uzaqdayıq. Ali məktəbin hansı sahəsini gətyrsək hər addımda bunu hiss-edirik.

Ali məktəblərin quruluşunda planlaşdırmanı gətyryn. Bizdə xalq təsərryfатынын və qulturanın bir xəjli sahələri vardır ki, mytəxəssis.

qadrlar hazırlıq ilə pis təmin edilmişdir. Bir sıra respublikalarda milli mütəxəssis qadrlar hazırlıqının vəzifəti də jarıtmazdır. Bu sahədə kəm-kəsir hələ coxdur.

Sizin müşavirə ali məktəbdə təhsil planları və proqramları məsələlərinə böyük diqqət verdi. Bu, vacib idi. Təhsil planlarının və proqramlarının tez-tez dəyişdirilməsinə son qoymaq, bu işdə sabitlik yaratmaq lazımdır. Bunların hamısını araşdıraraq hazırkı tələblərə uyğun təhsil proqramları müəyyən etmək və təhsili cətinləşdirən həddindən artıq coxpredmetliyə son qoymaq—ali məktəbin inkişafına ciddi mane olan bir sıra zıncıq bəzəmələri ləğv etmək deməkdir.

İndi ali məktəblərin rəhbər qadrlar məsələsinə alın. Son zamanlarda direktorların və professor-müəllim qadrlarının seçilməsinə az diqqət verilməmişdir. Lakin bu sahədə də zəif cəhətlər coxdur. Seçmək azdır, bu qadrlara rəhbərlik etmək də lazımdır. Halbuki, məktəb işlərinə baxan baş idarələr bəzən çox zəif işləyirlər. Ali məktəb qomitətinin özü də ali məktəblərin rəhbər qadrlarının seçilməsi və ştat-oqlad sistemalarının düzgülü keçirilməsi üzərində hələ çox işləməlidir.

Student təşkilatlarından burada nisbətən az danışıldı. Halbuki, ali məktəbdə bunlar mühüm rol oynayırlar. Təhsil üçün əlverişli şərait yaratmaqda, studentlər arasında şüurlu intizam təmin etməkdə, gənclərə ictimai tərbiyə verməkdə bunların işindən çox şey asılıdır. Studentlə Maqarovanın bu müşavirədə söylədiyi nitqi qeyd etməmək olmaz. Maqarova joldaş, öz cəsarəti ilə, xüsusən ali məktəblərin rəhbərlərinin ali məktəbə yeni daxil olanlara qayğısız yanaşmaları haqqındakı sözlərlə, məktəbli gənclərə qarşı bürokratiizmin, vicdansız münasibətin bizdə hələ nə qədər güclü olduğunu qeyd etdi. O, öz ali kitabxana məktəbini də haqlı olaraq müdafiə etdi. Çünki xalqda kitabə, bilikə bu qədər böyük tələbat əmələ gəldiyi bizim ölkədə kitabxana işi böyük dövlət işi əhəmiyyətini qazanmışdır. Student təşkilatlarının lazımi hallarda özlərini daha çox göstərmələri lazımdır.

Ali məktəb qomitətinin işi ali məktəblərin quruluşunda da, ali məktəbin texniki bazası qayğısına qalınmasında da, studentlərin yaşayış şəraitinin daha da yaxşılaşdırılmasında və bir çox başqa cəhətlərdə də özünü göstərməlidir. Qomitətin kəməlini xalq komissariatlarımız da daha artıq hiss etməlidirlər. Lakin, artıq indi demək olar ki, qomitətin işinin birinci dövrünə nisbətən, burzua təhəvvülçülərinin—zıncıqların rəhbərliyə soxulmuş olduqcu dövrə nisbətən qomitəti yeni qajda ilə, işləməyə başlamışdır (**atqışlar**).

Ali məktəbdəki bir çox nəqsanlardan danışmaq olar və lazımdır. Bu nəqsanlar doğrudan da coxdur. Bu müşavirədəki məruzələrdə və nitqlərdə bundan danışıldı. Lakin indi butyn diqqəti başlıca cəhətə vermək lazımdır. E'tiraf etmək lazımdır ki, ali məktəbin butyn nəqsanlarından hazırda başlıcası yaxşı dərs kitablarının çatışmamasıdır. Bunu həm professorlar, həm də studentlər e'tiraf edirlər. Dərs kitablarının çatışmamasından burada az danışılmadı. Lakin bu məsələni başqa məsələlərlə bir sırada deyil, birinci dərəcəli əhəmiyyəti olan bir məsələ kimi qoymaq lazımdır.

Bizdə dərs kitabları az deyildir. Pis olmayan köhnə dərs kitabları və yeniləşdirilmiş yaxşı dərs kitabları da vardır. Yeni-yeni dərs kitabları nəşrə hazırlanır. 1938-ci il üçün dərs kitabları nəşrinin böyük planı nəzərdə tutulmuşdur. Lakin bu hec də o demək deyildir ki, dərs kitabları nəşrinin bu planı az çox ciddi hazırlanmışdır. Bu planı joxla-

malı və işi yalnız formal təsdiq etməkdən ibarət bilməməlidir. Hətta hazırlanan dərs kitablarının çox zaman vaxtında nəşr edilmədiyi də haqlı olaraq göstərildi. Lakin başlıca məsələ nəşriyyat sahəsində deyildir. Əsas diqqəti dərs kitablarının hazırlanmasına, tərtib edilməsinə vermək lazımdır. İndiki tələblərimizə uyğun dərs kitabları haqqında məsələnin nə qədər ciddi olduğunu orta məktəb üçün bir dərs kitabının nəşr edilməsi təmsalından bilərsiniz. Professor Səstəqovun və onun qruplarının tərtib etdiyi SSRİ tarixi dərs kitabı mə'lum olduğu kimi birinci mykafatı deyil, ikinci mykafatı almışdır. Lakin bu dərs kitabı əldə etmək üçün YIQ (b) P Mərkəzi Qomiteti də bunun üzərində az işləməli olmayıb (alqışlar).

Jaxş dərs kitablarının nəşr edilməsini həqiqi surətdə təmin etmək üçün çox böyük iş görmək lazımdır. Hər şeydən əvvəl bunun üçün elmi-myəllim qüvvələrini bacarıqla bir yerə yığmaq lazımdır. Onların uyğun sahələrə görə təşkil edilməsi üzərində çox, inadlı və ciddi işləmək lazımdır. Bu işə diqqət rəhbərlik etmək—həqiqətən ciddi və çox ağıllı iş görmək deməkdir.

Bizə, hazırkı tələbləri ödəyən dərs kitabı lazımdır. Bu kitab hazırkı elmin səviyyəsində olmalı və dil e'tibarilə şagirdlər üçün əlverişli olmalıdır. Bu kitab lazımi həcmdə bilik verməli və bununla barabar şagirdi öz gələcək, praktik fəaliyyətinə hazırlasdırmalıdır. Bu kitab dərs üçün qiymətli şeylərin çox olduğu keçmiş dərs kitablarımdan və xarici dərs kitablarından geniş istifadə etməli və bununla barabar gənclərin ideja-siyasi tərbiyəsi vəzifələrinə lazımi dərəcədə uyğun olmalıdır. Ali məktəbin jaxş sovet dərs kitabı olmalıdır və olaçaqdır (alqışlar).

Studentlərin buna ehtiyaçı olduğunu sübut etməyə lüzum yoxdur. Bunun demək kifayətdir ki, jaxş dərs kitabları ilə həqiqi surətdə təmin edilmiş ali məktəb tapılmaz. Studentlər jaxş sovet dərs kitabı almaq səbirsizliklə gözləyirlər. Onlar bunu gözləməkdən jorulmuşlar. Belə dərs kitabı ali məktəblərin professorlarının bytən işini də asanlaşdırar. Uyğun dərs kitabı olmadan hətta jaxş verilən dərs, qismən qiymətdən düşür. Buna işə dəzmək olmaz. Stalin Qonstitusijası, qolxoz quruluşu, sosialist planlaşdırması, xalq təsərrüfat ucotu və başqa bu kimi temalara aid dərs kitabları nəşr etmək məsələsi də durur.

Biz, indi ali məktəb üçün dərs kitabları məsələsini ciddi qoşa bilirik. Bizdə bu böyük vəzifənin əhdəsindən naməslə gələ biləcək elmi-myəllim qadrları vardır. Professorlar və myəllimlər, qoça alimlər və gənç elmi işçilər bu işdən ən myhımm və təxirə salınmaz dövləti vəzifə kimi japışmalıdırlar. Biz bunun üçün lazımi təşkilat şəraiti yaratmaq, uyğun avtorların və avtor qruplarının işini asanlaşdırmağa borcluluq. Burada bir çoxları üçün iş, maraqlı və sovet dövlətinə son dərəcə qiymətli iş tapılar. Şybhə etməmək olar ki, bu iş təhsil proqramlarımızın və planlarımızın tənqidi surətdə daha ciddi joxlanılmasına səbəb olaçaq, ali məktəbdə və elm sahəsinin əzində də bir sıra yeni məsələlər qaldıracaqdır.

Bu dərs kitablarının nəşrini təşkil edincəyədək, köhnə dərs kitablarını, hətta bizi artıq hec də kifayətləndirməyən dərs kitablarını hələ bir çox dəfə yenidən nəşr etməli olaçaq. E'tiraf etmək lazımdır ki, ali məktəbin, yeni dərs kitablarına, gələcək inkişaf üçün ona möhkəm baza verəcək sovet dərs kitablarına ehtiyaçı vardır. Keçmişlərdə bolşevik-

lər agitasiya broşuraları və qə'tnamələrilə daha çox məşğul olmalı olurdularsa indi vəzifələrimiz çox myrəkkəbləşmişdir və qo'q qə'tnamələr az olsa da yaxşı sovet dər's kitabları çox olsun (alqışlar).

Sizin m'ysavirə bu məsələyə lazımi təkən v'etərsə, b'eyk iş g'erməyş olar. Ali məktəbdəki bir çox nəqsanları unutmaq olmaz. Lakin burada başı'ca nəqsanın nədən ibarət olduğunu başa düşmək lazımdır. O zaman bizə a'jdən olar ki, burada həlledici vəzifə ali məktəbi, b'eyk işimizə, sosializm işinə lə'ij yaxşı dər's kitabları ilə tə'min etməkdən ibarətdir. Belə olarsa ş'bhəsiz ali məktəbimizi jeni daha jyksək pilləyə qaldıraraq və ali məktəb öz jeni myvəffəqijjətlərilə daha yaxşı parlajar (alqışlar).

III. IDEJA-SIJASI TƏRBİJƏNİN ƏHƏMİJJƏTİ

Nə y'cyn biz bolşeviqlər ideja - siyasi tərbiyəyə bu qədər b'eyk əhə-mijjət veririk? Nə y'cyn? Onun y'cyn ki, işimizin b'eyklyjy, sosializm işinin b'eyklyjy bunu tələb edir. İşimiz o qədər b'eykdyr ki, sovet ha-kimijjətinin həjatı jəniddən qurması o qədər əsaslı də'işiklik əmələ gə-tirir ki, bizim şəraitdə ancaq g'ündəlik iş və çari ehtijaclarla məşğul ol-maqla kifajətlənmək olmaz, inkışafı'mızın baş joluna, iştirakc'ysı ol-duqumuz tarixi hadisələrə ş'urulu janaşmaq lazımdır. Biz bolşeviqlər hesab edirik ki, tarixi hadisələrdə, onların əsl mahijjətini aşkara s'xə-ran leninizm dyz qompaş ola bilər. Leninizmə jə'jəlmək—ali məktəb işçilərinin ən myhymm vəzifəsidir, sovet studentlərinin ən myhymm və-zifəsidir.

Əz fikrimi a'jdənləşd'rməy y'cyn, mən, qapitalizmdən sosializmə ke-cid vəzifəsini leninizmin neçə anladığı y'zərində dajanaçaqam. Leninizm əjrədir ki, sosializmi, ancaq qapitalizmdən bizə qalan material-dan qurmaq olar, sosializmi haralarda isə syn'i surətdə jətişmiş, qa-pitalizm çəmijjəti xariçində tərbiyə edilmiş, həjatda olmayan və ola da bilməjəcək «cox təmiz» m'o'myn sosialistlərin əli ilə dejil, həqiqi nəq-san və məzijjətləri ilə barabar həqiqətdə, qapitalizm çəmijjətinin icin-də jətişmiş və tərbiyə edilmiş adamların əli ilə qurmaq olar. Zama-nımız jeni-jeni faqlar Leninin bu fikirlərinin b'eyk əhəmiijjətini bizə g'ostərir. Buna gərə mən burada V. I. Leninin bu məsələ haqqında diqqətə ş'ajan mylahizələrindən birini sitat gətirəcəyəm. Mən, Leninin 1919-çu ilin mart a'jəndə jəz'blmış «Sovət hakimijjətinin myvəffəqijjə-tləri və cətinlikləri» məqaləsini g'ətyr'rəm.

Lenin burada belə jəz'r:

«Köhnə utopist sosialistlər xəjəl e'dirdilər ki, sosializmi, başqa adamlarla qurmaq olar, onlar əvvəlcə yaxşı, təmiz, g'ezəl tə'lim almış adamlar tərbiyə edəcəklər və sonra bunlardan sosializm qu-raçaqlar. Biz həmişə g'ylb dejirdik ki, bu quqla əjunudur, bu çiddi sijasət dejil, əzyny əzib-byzən qızların sosializm qurmaq əjlənçə-sidir.

Biz sosializmi, qapitalizmin tərbiyə etdij, onun korladığı, poz-duqu, lakin e'jni zamanda mybarizə y'cyn mətinləşdirdij adamlar-dan qurmaq istəjirik. Hər hansı bir ordudan min qat artıq qurban verməyə qadir olaçaq şəkildə mətinləşmiş proletarlar vardır; on millionlarla avam, daqınbıq, lakin proletariat başarıqlı taqtıqa jy-rydərsə, mybarizədə onun ətrafında birləşə biləcək məzlum kənd-

lilər vardır. Sonra başdan-ajağa burzua dynjabyxıxı ilə dolu elmi, texniqa mytəxəssisləri, burzua şəraitində, burzua şəraitində olsa yaxşıdır, hətta mylkədarlıq, dəjənək, qrepostnoiculuq şəraitində təbiiyə edilmiş hərbi mytəxəssislər vardır. Xalq təsərrüfatına gəl-dikdə, bytyn aqronomlar, inzenerlər, myəllimlər—bunların hamı-sı varlıqlar sinfindən gətyrilyrdy, bunlar havadan düşməmişlər! Joxsul, dəzgah başında duran proletar və xısla işləjən kəndli nə car Nıqolaj zamanında, nə də respubliqacə prezident Vilsonun, za-manında universitet qurtara bilməzdilər. Elm və texniqa zəngin-lər yəyn, varlıqlar yəyn idi; qapitalizm ançaq azlıq yəyn qultura verir. Biz isə sosializmi bu qulturadan qurmalıyıq. Bizim başqa materialımyz joxdur. Biz sosializmi, dejiən naqyla ujaq, parniq-lərdə hazırlanmış adamlardan deji, qapitalizmin dynəndən bugy-nə bizim yəyn qoyduqu materialdan geçikmədən, indidən qurma-lıyıq.

Bizdə burzua mytəxəssisləri vardır, başqa mytəxəssislər jox-dur. Bizim başqa kərpicimiz joxdur, bizim, tikmək yəyn başqa materialımyz joxdur. Sosializm qalib gəlməlidir və biz socialist-lər və qommunistlər işdə sybut etməliyə ki, biz bu kərpiclərdən, bu materialdan sosializm qurmaq, qulturadan cox çyz'i istifadə etmiş proletarlardan və burzua mytəxəssislərindən sosializm çə-miyyəti qurmaq qadirik.

Əjər siz bu materialdan qommunizm çəmiyyəti qura bilməsəniz, o zaman siz quru boşboqazsınyz, naqqalsınyz.

Dynja qapitalizminin tarixi mirasə məsələni belə qojmuşdur! Biz hakimiyyəti ələ aldığımız zaman, biz sovet apparatıny əldə etdi-jimiz zaman qarşımıyda qonqret olaraq duran cətinlik bu idi!

Bu, vəzifənin bir jərbəsidir, həm də bu vəzifənin bejyk jərbə-sidir. Sovet apparatı o deməkdir ki, əməkçilər öz kytləvi birləş-mələrinin aqırlıqy ilə qapitalizmi əzə, biləcəq şəkildə birləşmişlər. Onlar qapitalizmi əzdilər də. Lakin qapitalizmi əzməklə tox olmaz-san. Qapitalizmdən qalan bytyn qulturanı almaq və ondan sosi-alizm qurmaq lazımdır. Bytyn elmi, texniqanı, bytyn bilikləri və inçəsənəti gətyrmək lazımdır. Bunsuz biz qommunizm çəmiyyətinin həjətiy qura bilmərik. Bu elm, texniqa, inçəsənət isə mytəxəssis-lərin əlindədir və onların başındadır.

Bytyn sahələrdə vəzifə belə qojulmuşdur,—bu vəzifə, bytyn qapitalizm ziddiyyətli olduqu kimi, ziddiyyətli, cox cətin, lakin jerinə jetirilə biləcəq bir vəzifədir. Ona görə jox ki, biz iijirmi ildən son-ra təmiz qommunist mytəxəssislər: ləkəsiz və qysursuz qommu-nistlərin birinci nəslini jetişdirəcəyik; jox, baqırsınyz, biz hər şeyi indi qurmalıyıq, burzuaizija qarşı, bytyn dynja burzua elmi-nə və texniqasına qarşı mybarizə etmək yəyn iijirmi ildən sonra jox, iki ajdan sonra qurmalıyıq. Biz burada qalib gəlməliyə. Kyt-ləvi aqırlıqımyzla burzua mytəxəssislərini bizə xidmət etdirmək cətidir, amma mymkyndyr; biz bunu edərsək qalib gələriq.

Siz gəryrsınyz ki, Lenin ta əvvəldən sosializmin məhz neçə, məhz hansı materialdan qurula biləcəyi məsələsini tamamilə ajdən qojmuş idi və siz bunu da gəryrsınyz ki, biz bu jolda nə qədər irəliləmişik. O, sosializm qurmaq yəyn əvvəlçə «jaxş, təmiz, gözəl təlim almış

adamlar», «Parniqlərdə hazırlanaçaq adamlar» tərbiyə etmək lazım gəldiyi haqqında fikirlərə şiddətli istehza edirdi. O, bu fikirləri açmış istehza ilə alt-üst edərək deyirdi: «Biz sosializmi qapitalizmin tərbiyə etdiyi, onun korladığı, pozduqu, lakin eyni zamanda mybarizə üçün mətinləşdirdiyi adamlardan qurmaq istəyirik». O, göstərirdi ki, kapitalizm cəmiyyətində burzuazija və aqalığ edən başqaları ilə janaslı olaraq proletarlar vardır, bunlardan kapitalizm, sosializm uğrunda qəhrəman mybarizələr ordusu yetişdirir və bunlar bacarıqlı taqtiqa sahəsində millionlarla kəndliləri və xırda şəhər adamlarının öz aradan apara bilərlər. Lakin o, bunu da göstərirdi ki, bu kafi deyildir, kapitalizmin cəmiyyətini əvəz edəcək sosializm quruluşu işinə varlı siniflər içərisindən çıxmalı, burzua ruhunda tərbiyə edilmiş inzenerləri, myəllimləri, aqronomları və başqa intelligenləri də qoşmaq lazımdır. «Lenin göstərirdi ki, burzua mytaxəssisləri işə cəlb etmədən sosializm quruluşuna girişmək olmaz. O, hələ o zaman deyirdi: «Bizim başqa kərpicimiz yoxdur, bizim tikmək üçün başqa materialımız yoxdur, Sosializm qalib gəlməlidir və biz, sosialistlər və qommunistlər işdə sərbəst etməliyik ki, biz bu kərpiclərdən, bu materialdan sosializm qurmağa, qulturadan çox çyzi istifadə etmiş proletarlardan və burzua mytaxəssislərdən sosializm cəmiyyəti qurmağa qadırıq». Lenin əjdən deyirdi: «Qapitalizmin qoşduqu bytyn qulturanı almaq və ondan sosializm qurmaq lazımdır. Bytyn elmi, texniqanı, bytyn bilikləri və inçəsənəti gətyrmək lazımdır. Bunsuz biz qommunizm cəmiyyətinin həyatını qura bilmərik». Lenin köhnəlikdən yeniliyi yaratmaq, yeni cəmiyyətlərin interesləri üçün köhnə materialdan istifadə etmək yolunu göstərmişdir. Biz bu yol ilə, leninizm yolu ilə getmişik və siz gəyirsynyz ki, sosializm qalib gəlmişdir. (Gurultulu alqışlar).

Lakin bu materialdan yeni cəmiyyət qurmaq üçün məqsədi və onun həyata keçirilməsi yollarının əjdən gərmək lazımdır. Öz gərys dairəsini burzua cəmiyyətində adət edilən məfhumlarla və gündəlik xırda qafqylarla məhdudlaşdırıldıqda epoxamızın adamlarının qarşısına tarixin qoşduqu əsaslı vəzifəni, cəmiyyəti yenidən qurmaq və yeniləşdirmək vəzifələrini başa düşmək olmaz. Tarixi inkişafın baş yolunu işxlandırıan myasir hadisələrin mənasını aşkara çıxaran marqsizmleninizm kimi nəzəriyyəni mənimsəmədən zamanımızın tarixi hadisələrinin şyurlu iştirakçısı olmaq olmaz.

Bu, o demək deyildir ki, epoxamızın qabaqcıl adamlarının daşmaq haqqını almaq üçün qommunistliyə jəzyləb yzərinə mytabiq bir jərləq jəpəşdirməyə kifayətdir. Biz indi jəxşə bilirik ki, bizim ən qəddar düşmənlərimiz də qommunist donuna, leninizm mydafiəçiləri donuna girirdilər. Hadisələr belə adamların bəzilərinə hətta myvəqqəti olaraq gətyryb jykşəyə qaldıyır, lakin fərqi yoxdur, saxtakarlıq gəçtez aşkara çıxacaqdyr. Uzyne sosializmə rəqəb masqası taxan, həqiqətdə isə pul kisəsi dolu aqalardan sədəqə almadan, burzuazijaya qulluq etmədən jəşamaqın mymkyn olduquna inanmayan myxtəlif fərqləndirən adamlar da epoxamızın bəylik hadisələrində myəjjən rol oynajaraq bəzən yzə çıxırlar.

Son zamanın hadisələrindən sonra biz jəxşə bilirik ki, sovet jəkliniyyətinə və bolşevik partijasına jəltəqlənən adamlar arasında burzuazianın köhnə və yeni müzdlü agentləri, aqıvardıjacıların və xa-

riçi razvedqaların agentləri az dejildi. E'tiraf etmək lazımdır ki, biz onların çoxuna yolverilməz e'timad göstərmişdik, biz onlarla həтта mybarizə apardığımız halda xeyli müddət onları siyasi cərəyan təmsil edən ideyalı adam saymışdıq. Həqiqətdə isə bytyn bu trotskistlər, buxarincilər və onlar kimi adamlar çoxdan çasuslar və qatillər bandasına, ziyancılar və diversantlar bandasına cəvriilmişdilər. Bunların arasında car xəlifəsinin qəddar agentləri, çyzi muzd myqabilində aqquvardiycı və xarici razvedqaların ən alcaq tapşırıqlarını yerinə yetirən, onların qarşısında sə'ilə qarnıystə syrynən pozğun provoqatorlar və xainlər az olmaıdıq aşkar oldu. Bu aqalara ikiyzylykdə məharət qazanmaq, xəjanətkarlıqda ilan kimi qvırılmaq lazıms gəldi. Adları son myhakimələrdən sizə belli olan bu aqaların hamısı indi bytyn dynjaya həqiqi şəkillərində, masqasız göstərilmişdir və siz bilirsiniz ki, bu insan tər-tekıntylərindən daha ijrənc mənərə, demək olar ki, təsəvvyr etmək olmaz.

Bəli, bu adamlar, köhnə cəmiyyətin, qapitalizmin hakim siniflərinin icərimizə gəndərib işimizi pozmaq, işimizin myvəffəqiyyətini pozmaq istədiyi adamlardır. Bu adamların vasitəsilə burzuazija jənə hakimijət başına qajətnaq, jənə öz hakimijəti ycyn jer acmaq istəmişdi və istəyir. Bytyn bu qatillər, çasuslar və ziyancılar syrysy burzuazianın son umudu idi. Aqquvardiycılar və mənəviqlər, eserlər və xarici spionlar-razvedqacılar onların pozucu ikiyzyly işinə bel baqlayırdılar. Köhnə cəmiyyətin sosializmə qarşı mybarizə ycyn idejaça bundan jykək, mə'nəvi cəhətcə bundan məhkəm şeyi qalmamışdır. Bytyn bu trotskistlər və buxarincilər əzlərinin hər çyr əlahtylar ilə birlikdə burzuazija cəmiyyətinin tər-tekıntysyndən, onun agentlərindən başqa bir şey dejildirler; burada ideja adını, moral adını cəkmək çajiz olarsa, bu cəmiyyətin ideja və moral simasını təmsil edirlər. Biz, axıradək fahişələmiş, bu adamların kim olduğunu indi yaxşı bilirik. Onlar öz ijrənc, cılpaxlaşdırılmış simaları ilə çyryjən, son gynlərini kecirən burzua siniflərinin ideja moral simasını əys etdirirlər. Biz də onların, tarixin o qədr də uzaq olmayan, gələcəkdə qapitalizm cəmiyyətinin özyny də gəndərəcəyi jərə gəndərdik. **(Gurultulu aqlaşlar).**

Lenin göstərmişdir ki, qapitalizmin qoıduqu materialdan sosializm qurmaq vəzifəsi ziddijətli vəzifədir. Köhnəlik jəniliyə dəlyssyz, inadlı mybarizəsiz jol vermir. Digər tərəfdən jənilik, deməli jeni adamlar da ancaq bu köhnəliklə mybarizədə sosializmin jolunu cəsərtlə təmizləjərək artıb bərkijə bilərlər. Bu ziddijətlərdən baş cıxara bilməli təmin etmək, dyzgyn jol tapmaq və zamanamızın qabaqçıl adamları ilə cijin-cijinə irəliləmək ycyn kytlələrin ideja-sijasi təbijəsi sahəsində, gənclərin ideja-sijasi təbijəsi sahəsində, həmçinin bytyn sahələrini rəhbər qadrlarının və mytəxəssislərinin ideja-sijasi təbijəsi sahəsində daim işləmək lazımdır. O zaman, bytyn və hər çyr burzua naçinslərini, onlar nə qədr ikiyzylyk etsələr də, nə qədr məharətlə qvırılsalar da onların axıradək darmadaqın etmək momentini çox gözləmək lazıms gəlməz. **(Aqlaşlar).** Bizdə xalq kytlələri icərisində işimizin dajaqı syrətlə artır və məhkəmlənir, işimizin dajaqı isə zavodların, fabriqa və qolxozlarımızın staxanovcuları və zərbəçiləridir, əmək qəhrəmanlarıdır, texniqa və elm qəhrəmanlarıdır, hərbi iş, aviasija və Arqtiqa qəhrəmanlarıdır, bilik və ictimai təcrybəsini artı-

ran sovet gəncləridir. (Alqışlar). Bu qvvələrin durmadan artması qarşısında düşmənlərimizin cəhdləri gücsüzdür. Yeni cəmiyyət qurucuları şüurlarında şüurla iştirak etmək və öz vətəninə axıradək sədaqətə xidmət etmək arzusu ölkəmizin hər nəslindən olan adamların get-gedə daha artıq bəyriyir.

Siyasi cəhətcə ifsaedici olan son myhakimələrin ibrət dərsləri çox əhəmiyyətliidir. İndi biz zamanamızda siyasi qajqəsbəzliqni nə qədər təhlikəli olduqu haqqında, Stalin joldaşın göstərişlərini xysusilə yaxşı jadda saxlamışyq. Dövlət məsələsində ymumijətlə dövlət və xysusən sosializm dövləti məsələsində təsəvvürlərimiz də tamamlanmış oldu. Biz, xariçi dövlətlərin şpion razvedqalarının siyasi rolunu və əzymyzyın yaxşı razvedqaməz olması lyzumunu bu vaxtdək olduğundan daha artıq başa dysdyk, Dövlət məsələsində təsəvvürlərimiz daha qonqret oldu, bu da yeni qommunizm cəmiyyəti qurmaq işində dövlət apparatından daha dyzgyn istifadə etməkdə işimizi jyngylləşdirəcəkdir.

Xalq düşmənlərinə qarşı mybarizədən biz hec də zəifləmiş cəkmədyq. Əksinə olaraq biz daha artıq məhkəmləndik və işimizin tam qələbəsinə daha artıq əminik. (Alqışlar).

Bu hadisələrin praqtiki işimizə neçə təsir etmiş olduğunu, hec olmazsa belə misaldan görmək olar. Mən sənəjein bu ilki işini nəzərdə tuturam. 1937-ci ildə, ziyancılıqın ifşa edilməsi nəticəsində biz sənəjedə qadrlar xeyli dəyişdirməli olduq. Biz, öz uzun myddətli təcrübəsi ilə həddindən artıq loqalanan, həqiqətdə isə siyasi cəhətcə əslini itirmiş və ziyancılıq işinə qarşınmış bir çox «qommunistlərin» və inzenerlərin-mytxəssislərin əvəzinə son aylarda bir çox yeni adamlar, başlıca olaraq keçmişdə gerkəmli olmayan praqticləri və gənc mytxəssisləri irəli cəkməli olduq. Sənəjein bəzi sahələrində siyasi cəhətcə cyrymys olan bir çox işçiləri dəyişdirmək lazıym gəldi. Sənəjedə rəhbər qadrların bu cyr yeniləşdirilməsinin ilk nəticələri haqqında artıq indi myəjjən fikir seyləmək olar.

Mə'lum olduqu kimi, 1937-ci il nojabrın 30-da sənəjein. 1938-ci il ycyın istehsalat programması e'laş edilmişdi. Bu programma bu il sənəje produqsijasının keçən ilə nisbətən 15,3 prosent artmasını nəzərdə tuturdu. Sənəjeimizin indiki əlcysyndə sənəje produqsijasının bir ildə bu qədər artması, bunun sosializm quruluşunun qapitalizm quruluşundan,—jənə dərin iqtisadi bəhrənin genişləndijji qapitalizm quruluşundan ystynglyjyny parlaq surətdə qejd etdijji bir jəna dursun, bəyjk cəmiyyətdir. Bizim indiki təsərryfətcə qadrlarımız, onların qarşısına qoyulan vəzifənin əhdəsindən gələ bilirlərmi?

Bu ilin janvar ayının istehsalat produqsijası keçən ilin janvarı ilə myqajisə edək. Belə mə'lum olur ki, janvarda produqsija 1937-ci ilin janvarına nisbətən 5,5 prosent artmışdır. Biz irəliləmişik, amma keçən ilə görə bu artım hələ nisbətən azdır. Bu ilin fevral ayında sənəje produqsijası keçən ilin fevralına nisbətən 9 prosent artmış idi. Bununla irəliyə doqru daha bir addım atılmış idi. Bu ilin mart ayında sənəje produqsijası keçən ilin mart ayına nisbətən 12 prosent artmışdır. Sənəjein artması tempi bundan olduqca aşağı gərynyr. İndi bizim əlimizdə aprel ayı haqqında da rəqəmlər vardır. Aprel ayında sənəje

produqsiyası keçən ilin aprelinə nisbətən 15 prosent artmışdır. (Gurultulu alqışlar).

Gördüyünüz kimi, sənajemiz artıx illik planı jerinə yetirmək jolu-na girmişdir. Lakin bu o demək dejildir ki, bizdə geridə qalan və pıs işləjən sənaje sahələri joxdur. Əldə edilmiş səviyə ilə arxayınlaşmaq-dan bəhs etmək belə artıqdır. Lakin siz başa düşsürsünüz ki, sənajein belə jyksəlişi və belə artım tempi ancaq saqlam əsas yzərində ola bilər. Jeni qadrlar gəzımyzın qarşısında sənajə rəhbərliji öjrənir-lər. Sijasi cəhətçə iflas etmiş rəhbərlərin dəjisdırılması, təsərrıfat ap-paratının düşmənlərdən-zıjancılardan təmizlənməsi hec də sənajei zə-ıflətməmişdir. Jeni qadrlar onlara tapşırılmış işi artıq öz əllərinə alırlar, işin əhdəsindən myvəffəqijjətlə gəlirlər. Bu, bizim təsərrıfatçı qadrlarımızın nə qədər artıdıqı, bizim artıq indi nə kimi rezerv-lərə malik olduqumuzu və jenı qıvvələrin, dyzgyn irəli cəkilməsini, on-lara dyzgyn tərbijə və rəhbərlik edilməsini təşkil etməklə neçə inamla irəliləjə biləcəjimizi göstərir. Bu çyr myvəffəqijjətlər onun sajesində mynkyn olmuşdur ki, ölkəmizin bytyn fəhlə sinfi və bytyn əməkçilər kytləsinin içimai şyuru və əməji təşkil etmək bacarıqı syr'ətlə artır. Bizim bytyn ısaqlarımız ibtidai məktəblərə cəlb edilmişlər; orta təh-sil syr'ətlə artır. Orta məktəbin millionlarla oqlanlar və qızlar ycyn acıx olmasa cox böyjk əhəmiyyətə malikdir. Ali məktəbin jenı mytə-xəssislər qadrlar hazırlamaqda son illər ərzində gərdıyij işlər artıq öz ciddi nətiçələrini verməjə başlamışdır. Biz hər bir kəhnə mytəxəssis-in qədrini bilməli və onlar qorunmalıyıq, lakin artıq mytəxəssis-lərimiz icərisində başlıca qıvvəni jenı nəsilədən cıxan mytəxəssislər təş-kil edir ki, bunların da saje gyndən gynə artır.

Sovet İttifaqı xalqlarının qultura cəhətinçə nə qədər artmış oldu-quunu, mytəxəssis qadrlarımızın da nə qədər artmış olduqunu biz ad-ıym başında təsərrıfat cəbhəmişə aid olan faqtlardan gəryryk. Biz dinc təneffys dövrymyzy uzatmaqda hər vəcılı cəlbşməşq və cəlbş-ryq,—sovet hakimiyyətinin və bolşevik partijasının sə'ji, böyjk rəhbə-rimizin və xalqların rəhbəri Stalin joldaşın sə'ji həmişə bu cəhətə jə-nəldilmişdir. (Gurultulu və syrəkli alqışlar. Hamı ajaq qalxır).

Bu dinc təneffys illəri bizim ycyn əbəs olmamışdır. Jenı sovet my-təxəssisləri qadrlar hazırlamaq işində az iş gərylməmişdir. İndi bu sa-hədə məsələni ideja-sijasi tərbijə həll edir. Hələ bir il bundan əvvəl Stalin joldaş demişdir:

«İndi bizim ycyn əsas məsələ qadrlarımızın texniki gerilijini aradan qaldırmaq dejildir, cunki bu gerilik əsasən artıq aradan qaldırılmışdır, əsas məsələ sijasi qajqıbsızlıqın və təsadyfi ola-raq partija bileti almış zıjancılara sijasi cəhətdən tez inanmaqlı-qın aradan qaldırılması məsələsidir».

Inamla irəliləmək ycyn, vətənimizin qıvvələrinin cıcək kimi acıl-masın tə'min etmək ycyn biz, Stalin joldaşın bu göstərişlərini jadda saxlamalıyıq, zamanamızda ideja-sijasi tərbijənin əhəmiyyətini jadda saxlamalıyıq.

70—71-ci illərdə Fransa-Prussija myharibəsində nemeslərin qələbə-si haqqında vaqtilə dejildir ki, bu qələbədə həlledici rolı məktəb, my-əllim oınamışdır. Həqiqətən bu zaman Germanija öz ölkəsində təh-sili jyksəltmək ycyn az iş gərməmişdir. Bu da başqa momentlərlə ja-

naşş olaraq, nemeslərin fransızlara qalib gəlməsində çox böyük rol oynamışdır.

Ölkəmizdə son illərdə qulturanı jyksəltmək, xalq maarifini inkişaf etdirmək, jyksək ixtisaslı mytəxəssislər qadrlı yaratmaq sahəsində öz ölcysy və əhəmiyyətində görə misli görünməmiş işlər həyata keçirilmişdir. Bizim ölkəmiz artıq 1918—20-ci illərdə xarici interventlərə qarşı ilk döyşlərdəki kimi ölkə deyildir. Hətta o zaman, myharibə nəticəsində jarym daqylmış qulturaça geridə qalmış və taqətdən düşmüş ölkə geniş ölcydə təşkil edilən xarici basqının öhdəsindən gələ bilmişdisə, indi xalqın maddi və qultur səviyyəsinin xeyli jyksəlmış olduqu, Sovet Ittifaqı xalqlarının bolşevik bajraqymız altında sijasi və mədəni cəhətcə misli görünməmiş şəkildə birləşmiş olduqu bir zamanda işimizin myuvəffəqijjəti ycyn kifajət edər ki, Sovet Ittifaqının hər bir vətəndaş öz borcunu, öz xalqının sədaqətli oqlu olmaq borcunu jeri-nə jətirsin. **(Gurultulu alqışlar).**

İndiki momentin sijasi vəzifələrini neçə başa düşmək lazıym gəldijini Stalin joldaş bu jaxənlarda qomsomlcu Ivanova jazdıq məktubda jənə jada salmışdır. O jazmışdır:

«Bytyn xalqymız hərbi hyçum təhlykəsi qarşısında səfərbər hazırlyq vəziyyətində saxlamaq lazımdır ki, hec bir «təzadyf» və xarici düşmənlərimizin hec bir foqusı bizi qəflətdən jaxalaja bil-məsin»...

Bu vəzifəni jeri-nə jətirmək ycyn intelligensijamız, ali məktəb işciləri, student oqlamlar və qızlar onların qarşısında duran vəzifəni: leninizmə jejələnmək, böyük sosializm quruculuqu işinin bolşevikçəsi-nə şyurlu iştirakcys olmaq vəzifəsini jadda saxlamalıdır. Sizə, ali məktəb işcilərinə jalmız qultura işciləri sıralarında dejil, həmçinin dövlətimizin bytyn iş sahələrində qabaqcıl jer verilmişdir. Sizə çox şey yerilmişdir və buna görə də xalq qarşısında sizin məs'ulijjetiniz böyükdyr. **(Alqışlar).**

Sizin bytyn işlərinizə və ajr-ajrlyqda hər birinizin işinə dövlət tərəfindən gycly jardym tə'min edilmişdir. Siz, öz xalqınızla, bu jaxənlarda SSRİ. Baş Sovetinə seckilərdə olduqu kimi sovet respubliqaların Baş Sovetlərinə seckilərdə də bolşevik bajraqı jyksək dılqalanan xalqınızla cijin-cijinə jrəlilədikdə, öz işinizdə gycly və jyksək qənaət hissi dujaçaqşınız! **(Gurultulu alqışlar, xalqların rəhbəri, alimlərin, studentlərin, professorların və myəllimlərin sevimli dostu Stalin joldaşın şərafinə və Molotov joldaşın şərafinə təbrik səsləri).**